

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо
підвищення мотивації до проходження військової служби для громадян,
які бажають працювати в державному секторі»
*(реєстр. № 11066 від 07.03.2024 р.)**

Метою законопроекту є сприяння на законодавчому рівні мобілізації громадян, забезпечення, внаслідок цього, демобілізації військовослужбовців строкової служби та ротації військовослужбовців, які тривалий час виконують завдання у зоні бойових дій.

У законопроекті пропонується доповнити статтю 19 Закону України «Про державну службу», статтю 27 Закону України «Про прокуратуру», статті 49, 73 Закону України «Про національну поліцію» новими нормами, які передбачають, що особи, які не пройшли базову загальновійськову підготовку або військову службу, не можуть вперше вступити на державну службу, бути призначені на посади в органах прокуратури та прийняті на службу в поліцію.

З огляду на викладені в законопроекті пропозиції, вважаємо за доцільне відзначити такі ризики його положень.

Назва законопроекту не відповідає його змісту, оскільки у ньому йдеться не про *«підвищення мотивації до проходження військової служби...»*, а про необхідність проходження базової загальновійськової підготовки або військової служби як *обов'язкової передумови* для громадян, які бажають вступити на державу службу, працювати в органах прокуратури або служити в поліції.

«Мотивація» визначається як внутрішнє почуття, спонукання людини діяти певним чином. Відповідно, «підвищення мотивації» передбачає створення особливих умов або обставин, наявність яких впливає на учасника суспільних правовідносин, стимулюючи його до здійснення певної діяльності. При цьому створення умов, що підвищують мотивацію, передбачає можливість для особи відмовитися від проведення певних дій або їх здійснення в альтернативний спосіб тощо.

Водночас запропоновані у законопроекті положення мають винятково імперативний, зобов'язуючий для особи характер. Непроходження особою військової підготовки або служби, незалежно від внутрішнього бажання або мотивації, у будь-якому випадку перешкоджає реалізації її права працювати у зазначених державних структурах.

Тому доречно виключити із назви законопроекту словосполучення *«підвищення мотивації до...»* та замінити слова *«для громадян...»* на *«громадянами»*.

Не відповідає загальним вимогам правової визначеності та повноти закону і відсутність у запропонованій редакції вказаних вище статей роз'яснення понять «базова загальновійськова підготовка» та «військова служба», які у контексті законопроекту мають суттєве, ключове значення.

Зокрема, таке визначення може бути надано з посиланням на статтю 2 «Військова служба і виконання військового обов'язку в запасі» Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» або з посиланням на інші спеціальні норми чинного законодавства.

Підлягає також корегуванню запропонована редакція змін до частин третьої та п'ятої статті 27 Закону «Про прокуратуру», у якій встановлюються вимоги до кандидатів на посаду прокурора. Редакції цих частин суперечать одна одній, адже із змісту частини третьої вбачається, що запропонована вимога щодо проходження базової загальновійськової підготовки або військової служби не поширюється на прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Однак частину п'яту цієї статті, у якій визначаються вимоги щодо призначення прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, одночасно пропонується доповнити положенням щодо необхідності проходження ними такої підготовки або служби.

У законопроекті не обґрунтовується, чому саме державна служба, робота в органах прокуратури та служба в поліції вимагають як обов'язкової попередньої умови проходження громадянином базової загальновійськової підготовки або військової служби.

Аналогічні обов'язкові передумови та вимоги можуть бути встановлені й для кандидатів на призначення на посади в інші державні структури, професійна діяльність у яких пов'язана зі здійсненням державної служби особливого характеру. Наприклад, такі самі підстави можуть стосуватися і роботи в органах Державного бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України, Державної митної служби України тощо. Проте відповідні пропозиції щодо доповнення законодавчих актів, які регламентують умови та порядок прийняття на службу у ці або інші органи, у законопроекті відсутні.

Таким чином, вказані вище неповнота, юридична невизначеність та неузгодженість формулювань унеможливають належне використання під час правозастосовної діяльності, досягнення задекларованої у законопроекті мети.

Реалізація положень проекту Закону щодо обов'язкового проходження базової загальновійськової підготовки або військової служби численної категорії осіб, які бажають працювати у перелічених державних органах, з об'єктивною необхідністю потребує додаткових видатків із Державного бюджету України. Незважаючи на це, всупереч частині першій статті 27 Бюджетного кодексу України та частині третій статті 91 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України від 10.02.2010 № 1861-VI, необхідне фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки) не додається.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*